fuose (31, 35, 37–38) po armens sluoksniu, kurio storis siekė nuo 25 cm iki 40 cm, fiksuotas įžemis.

Rudiškių spėjamos gyvenvietės vietoje, Laikštės upelio kairiajame krante tirtų šurfų 39–41 vietoje 35–50 cm gylyje po tamsiai pilkos, pilkos spalvos žemės sluoksniu, kuriame archeologinių radinių neaptikta, fiksuotas sąnašinio smėlio, žvyro sluoksnis, kuris tęsėsi iki įžemio (rudos spalvos kieto molio), t. y. iki 0,8–1,3 m. Šurfe 42 po pilkos spalvos žeme 30–35 cm gylyje fiksuotas įžemis. Laikštės upelio dešiniajame krante tirtame šurfe 43, 20 cm gylyje atidengtas 5–10 cm storio juodos spalvos žemės sluoksnis be archeologinių radinių, po kuriuo atidengtas įžemis. Šurfe 44, 20 cm gylyje atidengtas tamsiai pilkos spalvos žemės sluoksnis be archeologinių radinių, po kuriuo 40 cm gylyje fiksuotas pilkos spalvos smėlingas 20 cm storio žemės sluoksnis, o po juo – įžemis.

Kaip rodo užsienio ir Lietuvos patirtis (paskutinė – Lenkijos–Lietuvos dujotiekio jungties žvalgymai 2020–2021 m.), jokiais išankstiniais tyrimais negalima aptikti paskirų įgilintų archeologinių struktūrų, tad vienintelis kelias jas rasti ir ištirti yra žvalgymai statybos darbų metu, nuimant viršutinį dirvožemio sluoksnį. Jie būtini visose XX–XXI a. žemės kasimo darbų metu nepaliestose vietose visame rekonstruojamo valstybinės reikšmės magistralinio kelio A5 Kaunas–Marijampolė–Suvalkai ruožo nuo 56,83 iki 85,00 km vietose.

The A5 Highway Between Rudiškiai and Smalninkai

In 2021, a field survey (in roughly 350 ha) and evaluation were conducted on the Kaunas – Marijampolė – Suvalkai section of the A5 Highway from 56.83 km to 85.00 km (between Rudiškiai and Smalninkai villages (Marijampolė and Kalvarija Municipalities)).

The survey identified 9 potential field evaluation sites: the Kalvarija inn, the suspected site of the Kalvarija settlement, the suspected site of the Kušliškiai settlement, the Kampiniai village site, Kampiniai Hillfort and settlement, the Deivoniškiai village site, Pasūduonė 'Vilko kalnas' (Wolf Hill), the suspected site of the Meškučiai settlement, and the suspected site of the Rudiškiai settlement. The suspected site of the Kušliškiai settlement yielded 37 flint finds (5 blades; 2 each: scrapers, burins, special purpose artefacts, and cores; a fire striker (Fig. 1); 21 flakes; and 2 small knapped cobbles.

8 of the investigated sites yielded no archaeological finds or cultural layer, but the plough layer in Trench 2 at the suspected site of the Kušliškiai settlement contained flint artefacts (Fig. 2) and a 1.8x0.65 m stain – pit, which was filled with brown clay with spots of yellowish clay. Very small pieces of charcoal, flint blades and flakes, and several special purpose artefacts, which could have been used as knives, were recorded in the fill and can be typologically dated to the Middle or Late Mesolithic.

Linas Kvizikevičius,
Evelina Grabovska

„Rail Baltica" geležinkelio atkarpos Rinkūnai–Neveronys žvalgymai

2021 m. „Rail Baltica" projektuojamos naujos geležinkelio vėžės atkarpos vietoje – Kauno rajono ir miesto teritorijoje nuo Rinkūnų (Kauno r., Garliavos apylinkių sen.) Š–R kryptimi iki Neveronių (Kauno r., Neveronių sen.) KVP vykdė žvalgymus siekiant įvertinti naujų archeologinio paveldo objektų tikimybę ir patikrinti įtartinas vietas. Tam analizuoti

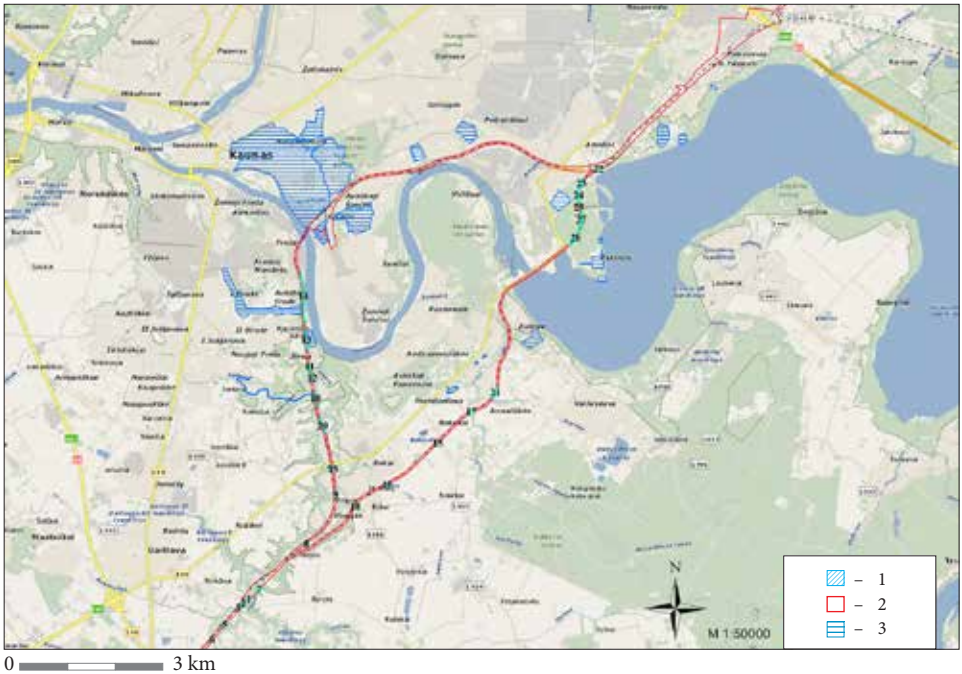

1 pav. Situacinis planas: 1 – žvalgytos vietos; 2 – projektuojamas geležinkelis; 3 – saugomos teritorijos. L. Kvizikevičiaus brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – survey sites; 2 – planned railway; 3 – protected areas.

kultūros vertybių registro ištekliai, kartografiniai, LIDAR duomenys ir identifikavus labiausiai tikėtinas archeologinio paveldo vietas, bendrai žvalgytas 232 800 m² plotas bei padaryta 13 kasinių (1 pav.).

Netoli naujo geležinkelio ruožo statybos vietos tyrinėti du archeologijos paminklai: Garliavos kapinynas (į KVR neįtrauktas) bei Jiesios piliakalnis su gyvenviete (UK 23725). 2014 m. tiesiant „Rail Baltic" naujus bėgius aptikta žmonių kaulų į PR nuo senųjų bėgių, todėl atlikti žvalgomieji ir detalieji tyrimai – ištirtas 410 m² dydžio plotas, aptikti ir ištirti 164 kapai, datuojami XVII a. (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 169–171). Išskirti 4 kapų lygiai rodo, jog kapinynas naudotas gana ilgą laiką. Tirto ploto ŠV ir ŠR dalyse kapų neaptikta, greičiausiai jie nukasti statant geležinkelį. Ties Jiesios ir Nemuno upių santaka esantis Jiesios piliakalnis su gyvenviete netyrinėtas, tačiau 1997 m. A. Žalnierius atliko tyrimus jo papėdėje (*LIIR*, f. 1, b. 2793). Čia ištirta 10 šurfų, kurių bendras plotas siekė 20 m². Į Š nuo piliakalnio tirtuose šurfuose aptiktas 30–90 cm storio kultūrinis sluoksnis, datuotas XIV–XVII a., siejamas su šioje vietoje galbūt buvusia dvarviete. Piliakalnio P papėdėje sluoksnio ar radinių neaptikta. Atsižvelgiant į 1997 m. tyrimų rezultatus, archeologinį sluoksnį tikimasi aptikti ir į V nuo piliakalnio.

2021 m. lokalizuojant ir apibrėžiant perspektyviausias žvalgymų vietas, istorinė kartografinė medžiaga ir LIDAR ištekliai tapatinti su dabartine situacija bei projektuojamų vėžių vietomis. Istorinės kartografijos duomenimis, identifikuotos 5 nuo XIX a. II pusės apgyven-

dintos vietos (sodybos). Atsižvelgiant į pirmojo etapo sutapatintus LIDAR ir kitus duomenis (buvusio ir esamo reljefo ypatumus – kalvų šlaitų nuolydį, salpų ir terasų dydžius, vandens telkinių išsidėstymą, eliminavus esamo geležinkelio ruožo statybos metu įvykusius reljefo ir paviršiaus suardymo zonas), išskirtos 27 vietos, kuriose tikėtina aptikti antropogeninės veiklos liekanų. Žvalgyta apie 9 km ilgio projektuojamo geležinkelio trasos dalis ir iš viso išskirtos 27 teritorijos, bendras apie 232 800 m^2 plotas, kurių reljefas, gamtinė aplinka galėjo būti tinkamos įvairių laikotarpių neįtvirtintoms gyvenvietėms bei stovyklavietėms kurtis ir yra didesnė tikimybė aptikti archeologijos paminklų. Šiose vietose paviršius tikrintas vizualiai, paviršius ir viršutinis gruntas (iki 25 cm gylio) – metalo ieškikliais, grunto, susiformavusio žemiau esamo paviršiaus, struktūra tikrinta nedideliais kasiniais – iš viso 13 vienetų, atlikta fotofiksacija.

Žvalgymų metu stebėta įvairi situacija: dažniausiai reljefas iki 30–50 m atstumu nuo geležinkelio yra stipriai pakeistas tiek statant geležinkelį, tiek tiesiant lygiagrečiai einančius kelius. Vietomis buvęs reljefas visiškai sunaikintas statant geležinkelius ir kelius (5–6, 15–16), todėl didelė tikimybė, jog šiose teritorijose, net jei ir galėjo būti archeologijos paminklų, jie sunaikinti. Tiesa, vietomis (teritorijos 19–20, 22) šalia geležinkelio matyti, jog gruntas yra supiltas virš buvusio paviršiaus (iki 1,5 m storio), todėl tikėtina, jog šiose vietose po supiltu gruntu yra išlikę nesuardyti apatiniai sluoksniai. Žvalgymų metu 3 vietose (teritorijos 2, 12 ir 27) iškastuose kasiniuose aptiktas pilko grunto sluoksnis su pavieniais angliukais, kurio struktūra artima geležies amžiaus senovės gyvenviečių kultūriniams sluoksniams. Dar 3 teritorijos (17–18 ir 21), atsižvelgiant į jų reljefą ir gamtinę aplinką, yra tinkamos senovės gyvenvietėms.

The Rinkūnai – Neveronys Rail Baltica Segment

During the 2021 field survey in the Rinkūnai – Neveronys (Kaunas District and City) section of the planned Rail Baltica railway, a roughly 9 km segment (totalling 232,800 m^2) of the planned railway route was surveyed and 13 places excavated there (Fig. 1), but no finds or cultural layer was discovered.

Mindaugas Pilkauskas,
Rokas Vengalis, Gintautas Vėlius

Žvalgymai Kernavėje

Vienas iš KKRM archeologų uždavinių yra iššvalgyti rezervato teritoriją neinvaziniais metodais. Magnetometriniais matavimais siekiama nustatyti požemines archeologines struktūras. Didžiausias šio tyrimų būdo trūkumas, kad jį labai veikia geležies tarša grunte ir sudaro ryškų foną žvalgomose teritorijose. Todėl jau antrus metus iš eilės (*ATL 2020 metais,* 2021, p. 604–607) su MINK nariais teritorijas demetalizuojame – išrenkame geležines atliekas, veikiančias magnetometrinių matavimų rodmenis.

2021 m. rudenį demetalizavimui pasirinkta aukštutinio Kernavės miesto teritorija, esanti į ŠR nuo piliakalnių, į PR nuo muziejaus pastato. Žvalgyta teritorija yra atvira, su nedideliais privačiais ir dirbamais arba dirvonuojančiais laukais. Ji neapaugusi medžiais, lengvai praeinama (kas svarbu atliekant magnetometrinius tyrimus) ir iki šiol čia magnetometriniai žvalgymai nevyko. Pagrindinis tyrimų tikslas buvo išrinkti geležines atliekas iš žvalgomo lauko, kad numatytus magnetometrinius tyrimus būtų galima tiksliau interpretuoti. Papildomas žvalgymų tikslas buvo surinkti archeologinius radinius iš žvalgomo lauko, kurie galbūt leistų nustatyti